

"L'editor castellà edita en català perquè ven"

Fa trenta anys Isabel Martí va fundar amb Josep Maria Espinàs La Campana, un segell que ha publicat els èxits editorials més espectaculars dels últims anys

CARLES RIBERA

● L'editorial La Campana celebra un aniversari rodó, el trentè, des que Isabel Martí i Josep Maria Espinàs van obrir-la.

Quin és el seu primer record de llibres?

El que més m'estimo és un record amb el meu oncle l'any que vaig fer deu anys. El regal de Reis va ser *Llibre de lectura* de Josep Pla. Vàrem anar a la llibreria Àncora y Delfín. Em va comprar el llibre i llavors vam anar a un bar. Em recordo perfectament davant la barra, asseguda en un tamboret xuclant un Cacaolat, amb un llibre de lletra seguida, sense dibuixos al costat. Que fel·liç, el padrí em tractava com una nena gran! El llibre és amb els especials, al prestatge de l'habitació de dormir.

Quines lectures d'infantesa destacaria?

Les habituals d'una nena dels anys seixanta criada en un món catalanista: *Tula la tortuga*, *El zoo d'en Pitus*, *L'Antón Retaco*, *Tintin...* ben normalment.

No era una nena que llegia molt?

No. El món dels llibres m'ha atrapat de gran, no estava escrit que m'hi dedicaria, com passa tan sovint en el gremi llibresc. Hi he anat a petar una mica per casualitat.

Com va arribar a aquesta casualitat?

Jo volia ser mestra de nens amb deficiències intel·lectuals. Mentre feia magisteri, donava classes i, després, vaig començar Belles Arts. A l'escola em van proposar que fes de coordinadora, però jo considerava que era molt jove i no estava preparada per ser bona mestra, i vaig marxar. Amb 25 anys vaig entrar a Enciclopèdia

Catalana de secretària. Hi vaig fer el trasllat dels llibres de Proa quan el senyor Cendrós va cedir l'editorial a Enciclopèdia. I hi vaig conèixer l'Espinàs.

L'editorial neix aquí?

El Josep Maria em va proposar transcriure les entrevistes del seu programa *Identitats* per fer-ne un llibre. Un cop van estar transcrits, va dir: "Ara jo com et pago aquesta feina. Saps què, per què no ho edites tu?" El primer any vam fer un llibre; el segon any, dos. La sort és que de seguida vam tenir èxit. El llibre número set, *El teu nom és Olga*, de l'Espinàs, encara és un dels més venuts de La Campana.

Amb els anys, aquest ritme de poques publicacions no ha crescut gaire.

M'agrada viure els llibres, llegir-los i tornar-los a llegir, i pensar bé la feina. Val més un llibre ben treballat que arribi al màxim de gent que deu que passin sense fer fressa. Viure és dedicar temps a les coses, no veure com et passen per davant. A més, l'editorial va ser feta des de la modèstia, sense projecte a llarg termini. Hem viscut trenta anys pensant: "Ara farem bé aquest títol, que potser l'any següent no hi serem."

El percentatge d'èxits comparat amb el nombre de llibres publicats és brutal.

Jo m'ho miro des de fora i m'en faig creus. És un fet extraordinari no només aquí, sinó arreu, que una editorial que edita tan poc l'encerti tant. Tot de passant la qüestió comercial, una de les claus és que ens sentim molt identificats amb la gent del país.

Quin és el secret?

Potser és que jo, com a lectora, m'assemblo

a un ciutadà mitjà. També penso que tot l'equip i els col·laboradors, especialment la Joana Martí (jo només en sóc el cap visible!), fan la feina amb el màxim rigor. Em meravella que algú entri en una llibreria i triï un llibre nostre. No entenc aquells que treballen amb la seguretat que "això ho voldrà tothom". Sempre penso què més puc fer perquè el lector no se'n escapi?

Quin llibre li ha donat més satisfacció?

És difícil de dir, sóc apassionada i molts llibres s'han endut hores i esforços. Admiro els autors que edito. Sóc fel·liç posant-me al seu servei. No puc escollir, ni vull. Darrerament puc dir que *Lavi...* ens va salvar de la crisi, i que amb *Victus* hem tocat el cel. Quanta sort! I agraïment a l'Albert Sánchez Piñol per la confiança.

El primer escriptor que va conèixer?

L'Espinàs. Va ser el meu mestre. L'editorial està marcada per la seva manera de ser, per la seva mentalitat. Amb l'Espinàs he après a fer d'editora, he après a llegir, he après a pensar en aquest món. El ritme pausat de La Campana té l'ànima de l'Espinàs. Anar fent al marge de corrents.

Com ha canviat el món de l'edició?

Deixant de banda els aspectes tècnics, que han canviat molt, hi ha una cosa impres-

“ El llibre ha de sobreviure en un món on es llegeix a internet i la manera de narrar històries és la sèrie de televisió

Isabel Martí, fotografiada a la seu de l'editorial La Campana, al costat d'alguns objectes i dibuixos que ha anat acumulant durant els trenta anys de l'editorial JOSEP LOSADA

per una qüestió d'oferta. El castellà edita molts més títols i, sobretot, en matèries molt especialitzades. Si vols per exemple llibres de gats o de jardineria, has d'anar al castellà. Però, si ens fixem en aquell llibre que s'ha publicat alhora en català i castellà, com ara *Wonder*, o Jonas Jonasson, o Paul Auster, o Murakami, ep, aquí potser les coses canvien molt. 50%? Depèn del llibre i de l'editor. Fins i tot en alguns casos el català supera el castellà, com ara *Wonder*, en què dupliquem vendes.

Això passa bàsicament en novel·la?

Sí, i en alguns de no-ficció de divulgació. En català no tenim ni el lector de perfil més baix ni el més elitista. Tenim la franja del mitjà cada cop treballada i més àmplia.

Risc de morir d'èxit?

Ho dius per la generalització d'èditors en català? Fa trenta anys ningú hauria previst aquest canvi, ni fa deu anys. És una alegria immensa. Ja veurem si tots els editors de mentalitat castellana saben triar bé el que editen en català. I pensem en els grans *best-sellers* internacionals. Per què un Ken Follet no s'edita en totes les llengües des de l'editorial original? Si per fer la feina ben feta es tractés només de traduir i imprimir, ja es faria això. Si de moment no es fa és perquè, per defensar un llibre en un lloc, has de conèixer aquesta societat. Les coses seran més difícils a vegades, segur. Però sempre hi haurà noves coses per fer.

El futur, com el veu? Pessimista?

Pessimista, mai. El que és segur és que l'home té necessitat de sentir històries, o d'explicar-les. Si el llibre tal com l'entendem ara continuarà tenint el paper central, ho dubto. Avui l'accés al saber, a la informació, és per mitjà d'internet, i les narracions s'escolten i es veuen a través de les sèries. I el dia només té 24 hores. Per tant, als llibres, el camí se'ns estreny.

Quina visió ha tingut de Presència?

És una revista que m'estimo molt. La premsa comarcal té una importància cabdal i des de la cultura tenim un problema: no hi arriben els autors internacionals. En un moment donat *Presència* decideix que les entrevistes a escriptors en una revista generalista són importants, i arriba a moltíssimes comarques. Per tant, és l'única manera d'accedir a entrevistes d'autors internacionals que només han passat per Barcelona. És molt important mesclar la cultura pròpia i la internacional, no hem de deixar que ens tanquin, ni tancar-nos en una gàbia. Llàstima que ara tot quedi en mans de suplementos culturals que, pel meu gust, són més d'abast particular.

“ Encara em meravella que un ciutadà que entra en una llibreria, de tants volums que hi ha, en tria un de La Campana

BIOGRAFIA

Editora apassionada

Isabel Martí i Canyelles va néixer a Barcelona l'any 1959. Està casada i té dos fills. Va estudiar magisteri i va exercir breument de mestra. Amb 25 anys, el 1985 va fundar amb l'escriptor Josep Maria Espinàs Edicions La Campana.

Una nena al paradís de Castellterçol

● La fotografia d'infantesa que ha escollit Isabel Martí està feta l'any 1963, quan tenia quatre anys. La imatge, on se la veu amb cara de felicitat, està presa a la casa de Castellterçol on la seva família passava les vacances d'estiu, un entorn del qual Martí, passats els anys, encara guarda molt bon record: “Per a mi aquella casa era el paradís, tant que, si avui pogués, la compraria.”

Martí, de petita, a Castellterçol.

sionant. A principi dels noranta em vaig trobar un editor en castellà i, quan li vaig dir que anava molt atabalada, em va dir: “Ai, és clar, ara teniu Sant Jordi.” Encara als noranta Sant Jordi era per als editors en català. Fins que es van adonar de les possibilitats i ara, des de fa anys, s'ha convertit també en el gran dia de l'edició en castellà.

També hi ha cada cop més editors en castellà que publiquen en català.
En quaranta anys hem passat d'un món

editorial en català que bàsicament era de combat cultural i polític al fet que els editors en castellà ara editen llibres en català, no tant per una defensa de la llengua, sinó perquè veuen que hi poden guanyar diners. Fantàstic. Sobretot hi ha hagut un país que no s'ha donat per vençut. Editors i lectors ho hem tingut molt difícil, però ara el pastís se'l menja tothom, com toca.

Hi ha predominí del castellà, però.
Sí, 70% en castellà, 30% en català, en part